

نقش گفتگوی تمدنها در رشد و شکوفائی تعاونیها

از صفی اله ملکی، فوق لیسانس برنامه ریزی امور فرهنگی

مقدمه

امروز بیش از هر عصر و دوره‌ای دیگر به وحدت و اتحاد نیاز داریم وحدتی که ریشه در درون آدمی داشته و از جان و عقیده نشأت گرفته باشد. امکان زندگی آرام و بدون دغدغه در سایه‌ی وحدت و تقریب ملتها و دولتهاست. این تقریب و توحید در اسلام مدنظر بوده و دعوت قرآن کریم به همکاری در کارهای خیر «تعاونوا علی البر و التقوی» و بر حذر بودن از تفرقه «اقیموالدین ولا تفرقوا فیه» (آیه ۱۳ سوره شوری) می‌باشد.

ضرورت مشارکت

بشر امروز به سبب توسعه‌ی تسلیحات بیش از هر عصر و دوره‌ی دیگری نیازمند هم عهدی و همدلی برای مشارکت‌های سیاسی - اجتماعی و اقتصادی دارد. اصل مشارکت هم برای توسعه رفاه و هم برای جو ضمانت اجتماعی در حفظ مال و موجودیت ملتها ضروری می‌باشد. هستی و آبادانی‌ها را باید بر مبنای شرکت و انس قرار داد و همگان را در صحنه‌های سازندگی و بازسازی اقتصادی و فکری و فرهنگی باید شریک کرد. تعاونیهای موجود بهترین پتانسیل برای بازسازی اقتصادی و فرهنگی کشورها می‌باشد.

ضرورت گفتگوی تمدنها بر مبنای اهداف

این گفتگوهای سران دولتها به لحاظ اقتصادی، دستاوردهای زیر را می‌تواند در بر داشته باشد.

۱- ایجاد روحیه (تعاون) خدمت به هم‌نوع

روحیه ارائه خدمات به هم‌نوعان و عاطفه داشتن در دنیای امروز ضعیف شده است چه بسیار افرادی که از درد پرخوری به خود می‌پیچند و مبتلا به امراض گوناگون می‌شوند و چه بسیار افرادی که از درد گرسنگی به خود می‌پیچند و شب زنده‌دار هستند.

اگر سرمایه‌داران و کشورهای ثروتمند جهان بدون اینکه کمکی به دیگران بکنند تنها در این حد انسانیت به خرج دهند که سرمایه‌ی خود را در قالب ایجاد تعاونیها به کار اندازند و پول خود را وارد بازار کار نمایند بخش مهمی از فقر اقتصادی جهان مرتفع خواهد شد و این هدفی است مطلوب و ضروری که در قالب تعاونیهای مصرف - پس‌انداز - مسکن و ... قابل حل می‌باشد.

۲- تعدیل طبقاتی

اگر در سایه گفت و گوها بتوانیم این نکته را در انهمان بکاریم که هر کس از بخشی از خواسته‌های خود را به نفع طبقه محروم صرف‌نظر کند و به معنای واقعی طرفداری تعاونی و همزیستی مسالمت‌آمیز باشد و به دنبال خطی باشد که در آن برادری و برابری (همسانی اقتصادی) مطرح باشد. بخش عظیمی از نابسامانی‌ها بر اثر آن رفع خواهد شد. برتری جویی‌ها و تفوق‌طلبی‌ها ناشی از روحیه خودمحوری و خودبینی‌ها است ولی در سایه اعمال شیوه‌های تعاونی می‌توان به تعدیل آن پرداخت و طبقات محروم و ضعیف را از وضعیت نابسامان اقتصادی که در آن قرار دارند بیرون آورد. این امر عصر از مسخ‌ریت دولتمردان و زمامداران عصر ماست که از طریق تفاهم و گفتگو قابل حل می‌باشد.

۳- دفع استثمار و استکبار

انسان یک موجود اجتماعی است که دائماً نیاز به یکدیگر دارند و به نحوی به یکدیگر پیوند می‌سازند و در نتیجه از حاصل دستاوردهای فردی بهره‌مند می‌شوند. اما مسئله‌ایکه در جهان امروز مطرح است مسئله استثمار است اغلب با انسانها بصورت برده رفتار می‌شود سعی بر این است که او را در حدی نگه دارند که نان امروز را بخورد و تنها برای امروز توانایی کافی را بدست آورد. این وضع بگونه‌ای است که اگر یک روز کار نکند گرسنه خواهد ماند. سقوط انسانیت در دنیای امروز به حدی است که از بین گرسنگان طالب کسی را بکار می‌گیرند که با کمترین دستمزد راضی به کار باشد هرگز حاضر نیست از صد برابر درآمد و سرمایه ناشی از کارمزد مبلغی مناسب را در اختیار گذارد که در نتیجه آبرو و شرف خود و خانواده وی محفوظ بماند.

رهاسازی محرومان و مستضعفان از استثمار و استکبار می‌تواند از اهداف گفت و گوی سران کشور باشد.

۴- حذف انحصار

از جمله مشکلات اقتصادی جهان امروز ایجاد انحصار در پاره‌ای از امور و جریانهای اقتصادی بخصوص در امر بازرگانی و تولید و توزیع کالا می‌باشد معمولاً انحصارات در اختیار افراد و کسانی قرار می‌گیرد که رکن اقتصاد و محور سرمایه‌داری برخوردار از قدرت سیاسی سرمداران قدرت هستند.

آنان به هر گونه‌ای که بخواهند برای جنس و کالای خود قیمت تعیین می‌کند و بازار را به هر صورتی که بخواهند در

اختیار می‌گیرند. طبیعی است که بسیاری از فقرا و غناها در گرو این عمل خواهد بود توسعه بخش تعاونیهای مصرف - اعتبار و ... در جهان مانع از انحصار طلبی قشر خاص و کشورهای خاص در امور اقتصادی بخصوص تولید و توزیع خواهد شد.

آری اگر اقتصاد جهانی بصورت مشارکت عملی همه جهانیان (تعاونی) اداره شود جای نگرانی کمتری خواهد بود چون سود حاصله از آن در اختیار همه مردم خواهد بود ولی اگر امور اقتصادی در اختیار طبقه و گروهی خاص باشد آیا حاصل جزء این نابسامانیهای اقتصادی خواهیم داشت.

ضرورت دگرگونی

باید اذعان داشت که بدون شک شرایط امروز اقتصاد جهانی دگرگونی وسیع و زیربنایی را در قالب انواع تعاونیها می‌طلبد. طرد سبقت‌جویی، رفع انحصار قدرت، استثمار و استبدادها و ایجاد عدالت اجتماعی و اقتصادی صرفاً از طریق گفتگوی تمدنها و سران کشورهای قابلیت تحقق را دارد.

از سوی دیگر باید در عرصه فکر و عمل از مردم دعوت شود و از فکر و نظر آنان استفاده شود.

کار و تلاش بشر آفرینانه اگر بدون نام و عنوان باشد، کارسازی برای محرومان، کمک‌رسانی به بهداشتتان و فراهم ساختن امکاناتی مناسب برای زندگی شرافتمندانه برای همه انسانها خواهد بود در غیر اینصورت انحصار و ثروت‌اندوزی توسط گروهی و متقابلاً فقر و مصیبت برای گروه دیگر فراهم خواهد شد که وجود تعاونیهای جهانی یک پتانسیل بوی و کارآمد در سایه گفتگوی تمدنها می‌باشد.

البته در عرصه عملی که به احوال بسیاری از معارفها بر اساس اصول مصوب کنگره اتحادیه بین‌المللی تعاون در وین (۱۹۳۳ م) شکل گرفته‌های دیگر کارگران جهان تعاونیها منظور آماده‌سازی تعاونیها برای نقش‌آفرینی بیشتر در صحنه‌های اقتصادی با حفظ ارزش‌های انسانی را فراهم آورده است به همین منظور توسعه پایدار تعاونیها در سی و یکمین اجلاس کنگره بین‌المللی تعاون در سال ۱۹۹۵ در منچستر بعنوان یک اصل مستقل به اصول ششگانه قبلی اضافه گردید.

دبیرکل سازمان ملل در پیامی به اجلاس کنگره بین‌المللی اتحادیه تعاون در منچستر ۱۹۹۵ اظهارداشتند: «بتدریج که وارد قرن جدید (بیست و یکم) می‌شویم مشارکت بین سازمان ملل و اتحادیه بین‌المللی تعاون هم اهمیت فزاینده‌ای پیدا می‌کند. بنگاه‌های تعاونی ابزاری سازمانی می‌شوند که به کمک آن بخش عظیمی از افراد بشر قادرند مسائل مربوط به ایجاد اشتغال بولد، محو فقر نیل به یکپارچگی اجتماعی را بر عهده بگیرند این

مؤسسات الگویی برای مشکل مردمی و پایدار سازمان اجتماعی بوجود می‌آورند که بر تساوی، عدالت و همبستگی استوار است و همه بخش‌های جامعه از جمله زنان، جوانان، سالخوردگان و معلولان را وارد فرایند توسعه می‌کند.

در اصل ششم بیانیه اتحادیه بین‌المللی آمده است «در تعاونی‌ها از طریق همکاری با یکدیگر در سازمانهای محلی، منطقه‌ای و بین‌المللی به اعضای خود به مؤثرترین طریق خدمت کرده و نهضت تعاونی جهانی را تقویت می‌کنند.»

این اصل که اولین بار در اعلامیه اصولی سال ۱۹۶۶ بطور مبسوط مورد اشاره قرار گرفت و از دهه ۱۸۵۰ به اشکال گوناگون دنبال شد هیچگاه به اهمیت امروزه (قرن بیست و یکم) نبوده است اگر قرار است تعاونی‌ها به توانایی کامل خود دست یابند. این کار فقط از طریق همیاری عملی کشورها ممکن خواهد بود آنها در سطح محلی می‌توانند دستاورد قابل ملاحظه‌ای داشته باشند ولی باید دائم تلاش کنند ضمن حفظ مزایای کاری و مالکیت محلی از محاسن سازمان‌های گسترده برخوردار شوند تعاونی‌ها باید بیش از گذشته امکانات فعالیت‌های بین‌المللی را مشترک بررسی کنند. در واقع به همان میزان که حکومت‌ها توان مهار اقتصاد بین‌المللی را از دست می‌دهند تعاونی‌ها فرصت طلایی دارند تا منافع مستقیم مردمی عادی جهان را حفظ کرده و آنرا گسترش دهند.

نمونه‌ای از فعالیت تعاونی‌ها در جهان

هرگز تعاونی‌ها را نمی‌توان براساس آمارها و جریان‌ها به بهترین نحو شناخت تعاونی‌ها تنها زمانی عمیق‌ترین و ژرف‌ترین معنا را ارائه می‌کنند که در زمینه زندگی مردم مفید و مؤثر واقع شوند و انسان می‌تواند آن معنا را عملاً در همه نقاط جهان بیابد.

در ژاپن نوزادان در بیمارستانهای تعاونی به دنیا می‌آیند. در کلمبیا بچه‌ها در مدارس خاصی که توسط تعاونیهای آموزشی اداره می‌شود با کامپیوتر آشنا می‌شوند در سوئد خانواده‌ها در منازل تعاونی زندگی می‌کنند در دورتموند آلمان مردم می‌تواند مایحتاج خود را از فروشگاه‌های تعاونی که یکی از جالب‌ترین فروشگاه‌های زنجیره‌ای اروپاست خریداری کنند در دهلی نو مصرف‌کنندگان شیر را از ماشین‌هایی می‌خرند

که تعاونی قدرتمند لبنیاتی زنان روستا تهیه کرده‌اند در انگلستان مردم می‌توانند امور مربوط به بیمه خود را در یکی از بزرگترین شرکت‌های بیمه که متعلق به «انجمن تعاونی عمده فروشی» (CWS) است انجام دهند. مردم کیپ درست کانادا از بابت درآمد عمدتاً به صنایع دستی خود متکی هستند که از طریق تعاونی خود به فروش می‌رسانند کارگران اسپانیا بیشتر از طریق یک رشته تعاونی‌های مرتبط که طیف وسیعی از فعالیت‌های اقتصادی را در بر می‌گیرد روزگار می‌گذرانند در کانادا مراسم تشییع جنازه اعضای خانواده از طریق تعاونی کفن و دفن می‌شود.

با این‌همه نهضت تعاونی می‌تواند با تجدید ساختار اقتصادی جهان امکانات عظیمی در صنایع غذایی توزیع و خدمات در اختیار مردم دنیا قرار دهد. تعاونی‌ها علاوه بر خدمت بر اعضای خود می‌تواند الگوهای کارآمد و اخلاقی خوبی برای مردم جهان باشد این امکان پذیر نیست مگر در سایه تفاهم، تشریک مساعی و گفتگوی دولتمردان جهان در قالب گفتگوی تمدنها که زمینه آن از طریق دولت جمهوری اسلامی ایران فراهم گردیده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

منابع:

قرآن

- مقدمه‌ای بر گفتگوی تمدنها در اسلام دکتر علی قائمی، انتشارات سازمان ملی جوانان

- مجمرعه آثار شهید مطهری

- گزارشی سی و یکمین کنگره اتحادیه بین‌المللی تعاون انتشارات و وزارت تعاون

- نهج البلاغه

- مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی: ترجمه نبوی

- فرهنگ آفتاب ج ۱ ص ۶۲